

Izjava vsak četrtek in velja s povincino vsak teden v Mariboru s povincinami na doma za celo leto 25 den. pol leta 12 50 den. Svoji letu 6-50 den. Izven Jugoslavije 46 den. Naročnina se podlje na upravišče "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta 5. Lah se dopolnja da od povodi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 dila.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vrača. Upravnišče sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglaševane primerne popust. Neopetne reklamacije so politične prosje. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 18.000. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

36 številka

MARIBOR, dne 23. avgusta 1923

57 letnik.

Zagreb — središče pozornosti.

Te dni je postal Zagreb središče pozornosti. O Zagrebu govori danes vse v državi ter izven nje in to radi veličastnega evharističnega kongresa (katoliškega shoda) in radi Radiča.

1. Zagrebški evharistični kongres.

Kakor bomo slavili Slovenci svoj V. katoliški shod v Ljubljani od 25. do 28. t. m., enako se je vršil za Hrvate evharistični kongres v Zagrebu 18. in 19. t. m.

Na zagrebškem kongresu se je zbralo 50 tisoč Hrvatov iz naše države, 4-5 tisoč Slovencev s tremi godbami, vsi škofje iz Jugoslavije in drugi cerkveni dostojanstveniki. Vlada je bila zastopana po ministru za vere dr. Janjiču.

Na predvečer kongresa 17. t. m. je bil v Zagrebu nad vse slovesno sprejet odposlanec papeža in zastopnik sv. Stolice v Beogradu nuncij Pellegrinetti. V imenu ljudstva ter duhovščine je pozdravil papeževga odposlanca zagrebški nadškof dr. Bauer. Za pozdrav se je zahvalil nuncij in posebno povdarjal udanost hrvatskega naroda sv. Stolici, in imenoval Hrvatsko predzidje krščanstva skozi stoletja. Hrvate so trpeli, so se borili in se ovenčali s slavo v imenu Kristusovem. Svojo kratko zahvalo je končal nuncij z besedami: «V imenu Kristusovem prihajam k vam in pričakujem od tega kongresa mir, ljubezen in blagoslov.»

Nuncija je še tudi pozdravila deklica, mu izročila šopek, nakar je bil z živijo-klici sprejet od zbranih množic.

Za kongres so Zagrebčani oblekli mesto v zastave, cerkve pa v zelenje.

Kongres je takorekoč otvorilo 18. t. m. zjutraj prvo sv. obhajilo otrok, 2300 po številu. Deco je obhajalo 5 škofov.

Prava in slovesna otvoritev kongresa pa je bila po sv. maši zagrebškega nadškofa dr. Bauerja. Po slovesni otvoritvi pa so se začela razna zborovanja s predavanji zgolj versko-cerkvenih vprašanj, kakor bo to tudi na ljubljanskem katoliškem shodu.

Zelo hvalevrednega omenka vredno je tudi dejstvo, da je evharistični kongres celotno blokaško časopisje lepo, ganljivo ter zelo navdušeno pozdravilo; med tem ko naši demokratski in socialistični listi že vnaprej smejejo naš katoliški shod ter mu podtikajo po stari svoji protikatoliški navadi politično ozadje in zlorabo vere v politične namene.

Evharistični kongres v Zagrebu je na slovesen način dokazal, da je hrvatski narod po večini katoliški

in skoz in skoz veren in sicer globokega preričanja. — Vzor, kateri vodi hrvatsko ljudstvo, za katerega se ta narod bojuje v svojem stoletnem zgodovinskem razvoju, je poleg ljubezni do Boga ljubezen do bližnjega, ki se udejstvuje v delih usmiljenja in v stremljenju po izenačenju vseh ljudi pred prestolom neskočne pravice, ki je pozidana na Kristovih naukih. Boj za krščanske pravice se tudi pri hrvatskem narodu obrne takoj proti vsem, ki hočejo narod tlačiti. Saj ravno hrvatski narod je doslej tako ganljivo pokazal, kako sočustvuje z vsemi, katerim se godi krivica.

Te lepe lastnosti hrvatskega naroda so mu vlivale tudi pogum vztrajnosti v raznih bojih, iz katerih je izšel vedno močnej in je znal tudi svoje pravice, svojo prostost ter neodvisnost braniti ter ohraniti napram vsem raznim sovražnikom ter nasprotnikom do današnjega dne. Vera mu je nudila tolažbo in ga dvignila v upanju na zboljšanje položaja, ako ga je zadela kakva večja usoda. Vera je Hrvate vedno združevala, ako so bili v nevarnosti, jih je navduševala, za združitev vseh moči, da niso podlegli, da so se branili ter ter branili in so si zopet nazaj priborili, kar se jim je izviljo ter iztrgalo.

Zgodovina hrvatskega naroda je najozje združena s Cerkvijo in sicer katoliško kot nositeljico onih nauk, ki so vedno vodili hrvatski narod v bojih za obstoj, prostost ter neodvisnost.

2. Radičeva pot v inozemstvo.

Drugič pa je postal Zagreb zadnje dni središče občje pozornosti radi nenadnega in od strani vladinovec nepričakovanega Radičevega potovanja v inozemstvo.

Kakor znano, je narodna skupščina sklenila izročitev predsednika Hrvatske republikanske stranke Stefana Radiča sodišču. Radi tega sklepa parlamenta je bilo nad vse vzradošeno beograjsko časopisje, ki je zahtevalo, naj se Radiča takoj vtakne v zapor. Aretacija Radiča pa se ni mogla izvršiti tako naglo po še sedaj na Hrvatskem veljavnih zakonih in vlada res ni storila javno vidno proti Radiču nobenih resnih korakov. Vendar pa je vlada potem svojega časopisja razširjala poročila, da bo naperila proti Radiču in njegovi stranki oni zloglasni zakon o zaščiti države (obznan iz leta 1922). Razven tega je dobival Radič dnevno grozilna pisma, na javnih zborovanjih so zahtevali centralisti njegovo glavo, Hrvatom se je napovedovala vojna in merodajne oblasti niso teh protizakonitosti hotele omejiti, kaj šele zabraniti ali odločno prepovedati. Orjuna je grozila z atentatom na Radiča in da te groznje

niso bile nič samo grozilnega, nam dokazujejo razni najtežji zločini, katere si dan na dan dovoljujejo orjunci in varstvene oblasti se niti ne zmenijo ne, da bi zločince izsledili — o kazni pa itak ni govora.

V takem položaju torej je Radič zapustil Zagreb in se podal na kraj, kjer je bil varen pred svojimi nasprotniki.

Kakor hitro pa je Radič izginil iz Zagreba, je začelo nasprotno časopisje raznašati v javnost ona poročila o njegovem skrivnostnem pobegu preko Drave na Madžarsko.

Radič pa se je zadrževal do pred par dnevi na hrvatskem ozemlju in šele na povabilo nekega znamenite vpiivnega angleškega politika-diplomata, naj se udeleži zborovanja v Londonu, ki bo obravnavalo angleško zunanjo politiko, se je podal Radič s pomočjo posebnega potnega lista, kakorsnega se poslužujejo največji politiki, preko Kaniže na Dunaj. Iz Dunaja je potoval Radič preko Berlina in Hamburga v London, kamor je najbrž dospel dne 18. t. m. V Londonu se bo Radič posvetoval z merodajnimi angleškimi politiki, ki izjavljajo, da so radi občnih evropskih koristi primorani baviti se s hrvatskim vprašanjem in skrbeti za njegovo pravično rešitev.

«Slovenec» poroča, da se Radič ne misli tako hitro vrniti s svojega političnega potovanja, ampak se bode napolil iz Londona še v Ameriko, da ameriške politike in javnost seznanji s položajem v Jugoslaviji in zakonitimi zahtevami Hrvatov.

Toliko je torej res o takozvanem Radičevem «pobegu» v inozemstvo. Vse pa, kar je pisarilo tozadevno protiblokaško časopisje, je laž in izmišljotina.

Ministrske afere.

«Riba smrdi pri glavi», ta stari pregovor zelo dobro označuje razmere, v katere je zabredla naša država. Slab politični in gospodarski položaj države se razširja iz državne glave, naše vlade z njenimi ministri in raznimi mogočnejši iz beograjskih poročil. Dnevno prinašajo naši listi najraznovrstnejše umazanosti, gojufije ter kupčije, v katere so zapleteni razni ministri in uradniki na najvišjih mestih. Ljudje, ki to berejo se niti ne jezijo, ker so te stvari pri nas postale že vsakdanje. Zlasti Srbi so tega že tako navajeni, da smatrajo državo samo še za molzno kravo, od katere si skuša vsak, ki pride do kakega dobrega mesta, toliko namolsti, da bo v miru in zadovoljstvu preživel svoja stara leta. Mi Slovenci, ki smo dosedaj živeli še na precej kultu-

leto ali dve. Tedaj bodo v najlepšem spominu. Sedaj smo jim še preblizu.»

In vendar se zdi vse kar smo doživeli kakor v sanjah —. Božja previdnost je usmiljena in omili neprijetne spomine —. Zdi se mi, kot da nisem bila jaz, ki sem vse to preživela —.

Fardet je dvignil roko, ki jo je nosil v belih povojih.

«Telo ne more tako naglo pozabiti kakor duša! Tole ne izgleda kakor v sanjah, gospal!»

«Kako kruto, da smo izgubili Browna in Headinglyja!» je vzkljnila Sadie pomilovalno. «Vse bi bilo dobro, če bi bila še ta dva z nami, sedaj ko se vrnemo domov —!»

«Božja volja se je zgodila!» je dejal Stuart, ki je med tem prišepal na debeli, močni palici. «On, ki nas je poklical v življenje, On nas tudi pokliče iz življenja, kadar sam hoče. — Udanosti v voljo in zaupanja v Njegovo previdnost — tega mislim nas je vse prav temeljito naučila usoda v zadnjih dneh!»

«Nekoliko strahu nič ne škodi duši!» je pridjal polkovnik Cochrane. «Usodni udarci zrahljajo dušo in jo store dovtetnejšo za dobra, plemenita dela.»

«Res je!» je potrdila gospa Belmont. «Prepričana sem, da ga ni med nami, ki bi v teh dneh ne bil postal resnobnejši, nesebičnejši — in vernejši —. In tudi to je delo Božje previdnosti —!»

V zamišljenem molku so vsi obsedeli, v spomin jim je prihajal prizor, ko so klečali pod palmami daljne oaze in se priporočali volji in previdnosti Božji, pripravljani, da dajo življenje za Križ in svojo vero, — nekdanji lahkoživi, mlačni, versko brezbrizni posvetnjaki —.

Zmračilo se je. Zadnji žarki večerne zarje so ugašali na daljnem obzorju, tam zunaj, kjer je ležala neizmerna, usodna libijska puščava.

Stephens se je sklonil h gospodični Sadie. «Se spominjate, Sadie, kaj ste obljubili, ko sva se tistikrat pogovarjala v puščavi —?»

Sadie je zardela. «Kaj sem pa obljubila?»

«Da bode te skušali koga osrečiti, če se rešite, — v spomin na preživete bridke ure!»

«Res —? Torej bom že morala držati besedo.»

In rahlo mu je stisnila roko. —

V libijski puščavi.

Roman.

Angleški spisal A. Conan Doyle.

(Konec).

«Vi ste obljubili tistemu izvrstnemu Tippy Tillyju in njegovim tovarišem, da bodo ne vem kaj vse dobili, ako nas rešijo. In ti ljudje so se zvečer poskrili po goščavi oaze, ko je odhajala prva četa. In ko ste tudi vi izginili za robom puščave, so kratkoma postrelili naše rabeljce, predno so se utegnili geniti. Tisti debeli molah, — škoda, da so tudi njega ustrelili! Prepričan sem bil, da bi ga bil pregovoril h krščanstvu. — Sedaj pa dovolite, da pobitim in objamem gospodično Adams tamle. Kajti Belmont ima svojo ženo, Stephens gospodično Sadie, — jasno je, da je gospodična Adams svojo ljubezen prihranila zame —!»

—o—

Stirinajst dni je minilo.

Naši izletniki potujejo na valovih Nila navzgor s posebnim, zanje določenim parnikom. Jutri dospeto do železnice, ki jih bo v par urah potegnila do Kaire. Zadnji večer so skupaj.

Gospodična Adams je precej nevarno obolela vsled prestanega pomanjkanja in trpljenja in danes je prvi dan, da sme po obedu na krov. V udobnem naslonjaču sedi pod senco platnene strehe, upadlih tic, resnobna, — pa ljubezniva, prijazna, mehka v obnašanju. Sadie stoji poleg nje in je je streže, Stephens pa nosi črno kavo in skrbi, da njegovim damam ničesar ne manjka.

Na drugem koncu krova sedita gospa Belmont in njen mož drug ob drugim. Molče in v nežni ljubezni se držita za roke, vsa srečna, da sta spet združena. Gospod Fardet sloni ob pregraji in se jezi, da angleška vlada bolje ne skrbi za red in varnost ob mejah, in poleg nje ga stoji polkovnik Cochrane, ravnega hrta kakor h kolu privezan, in goreča smotka mu moli iz gostih brk.

Toda — čudne reči so se zgodile s tem polkovnikom —.

Kdo bi spoznal v čilem gentlemanu tistega sivolasega, sključenega, starikavega človeka, ki je bil pred štirinajstimi dnevi ujetnik derviševe —? Morebiti da se je med njegove brke tu pa tam pomešala sivkasta kocina,

sicer pa so bili črni in so se svetili kakor nekaj, ko so ga vsi občudovali na «Kleopatri».

S kamenitim obrazom in skrajno neprijazno je sprejemal pri povratku v Halfo vse mnogovrstne izraze sožalja in sočutja zaradi trpljenja, ki mu je pobelilo lasse v par dneh, — izginil je v svojo kabino in čez uro se je prikazal iz nje natančno tak, kakorsjen je bil, preden je nastopil usodno pot k Abusiru.

In tako strogo in izzivalno je pogledal vsakega, ki je strmel vanj in v nerazumljivo izpremembo na njegovi zunanosti, da je vsakemu upadel pogum in si nobeden ni upal niti besedice ziniti ali se kakorkoli zavzeti nad tem modernim čudežem —.

Opazili pa so, da je od tistih dob polkovnik vselej vtaknil v žep drobno stekleničico, kadarkoli se je še le za par sto metrov mislil oddaljiti od kulturnih krajev in potovati po puščavi. Pa tisti, ki so ga bolje poznali in ki niso bili hudobni so pravili, da ima polkovnik mladeniško srce in mladeniškega duha — in če torej hoče imeti še tudi mladeniško barvo, da končno to ni čisto brezmiselno —.

Prijetno je bilo na krovu. Rahlo so udarjali valovi ob stene parnikove. Večerna zarja je žarela na zapadnem nebu in njen odsev se je čarobno lisketal v široki, mirni reki. Tih je hitelo obrežje mimo, tu so jim vitke palme kimalo v pozdrav, tam so strmele temne razvaline tempeljnov in nad vsem so se bliščale velike srebrne zvezde — iste zvezde, ki so k njim dvigale nesrečni ujetniki pred nekaj dnevi svoje trudne, brezupne poglede.

«Upam da se v Kairi še vidimo,» je pravila gospa Belmont. «Škoda bi bilo, če bi se po vsem, kar smo skupaj doživeli, pa koj porazgubili —.»

«O — jaz vas nikdar ne bom izgubila izpred oči!» Gospa Belmont se je mehko, ljubko nasmejala. Je vzkljnila Sadie. «Priti morate k nam v Ameriko, na obisk —!»

«Polno dela naju čaka doma na Irskem, že predolgo sva z Johnom od doma. Moj mož ima svoje posle, jaz pa dom —. Razen tega,» je pridedala šegavo, «je prav lahko mogoče, da vas ne najdemo več v Ameriki, ampak kje na Angleškem —!»

«Vsekakor bi bilo lepo, če bi se čez nekaj časa spet sešli,» je pravil Belmont, «in če za drugo ne, vsaj da se skupno spominjamo preživelih dogodkov. Takole čez

našega, ter se bile take stvari pri nas nenavadne, se seveda čudimo, kako je kaj takega mogoče. Polagoma pa se bomo tudi na to morali privaditi, ker dokler bo na vladni radikalni ali demokratični režim, sploh ne more boljše biti. Sedaj se cela radikalna in demokratična stranka sestoji iz ljudi, ki jih ni privedlo v stranko prepričanje, ali volja, da pomagajo pri skupnem delu za dobro državo, ampak osebno dobičkarstvo. Kakor hitro postane tak poslanec minister, gleda, da si v najkrajšem času napolni žepce, saj ve, da v njegovi stranki še nestrpno čakajo veliko tovarišev, ki bi radi prišli na njegovo mesto. Zato pa imamo toliko ministrov, kakor menda nobena svetovna država, poleg tega pa še vedno nove rekonstrukcije, ali spopolnjevanje vlade.

Ker je že udomačeno, da minister ni nikomur odgovoren za dela, ki jih je zagrešil za časa ministriovanja, je seveda lahko zlorabljal svojo moč. Poleg tega pa vršijo to na precej zvit način, da bi jim bilo težko priti do živca. Samo, če si je kateri dovolil posebno masten založaj, se oglasi časopisje, ki iznese to kot afero, toda cela stvar kmalu zaspi. Dobiček od nje pa si razdele gospodje med seboj.

Na kak način se taka afera ali kupčija izvrši? To je popolnoma enostavna stvar, samo značilno za balkanske države. Na primer: Poštni minister se je dovolil pred kratkem kupčijo z znamkami, ki bo gotovim osebam prinesla precej milijonov, oškodovana bo pa država.

Prodal je namreč ostanek starih znamk, ki niso bile več v prometu neki banki za 2 milijona dinarjev, dasi je njihova prava vrednost 50 milijonov dinarjev. Na to je naročil nove znamke v Nemčiji. Ker pa to naročilo ne bo nemška tvrdka tako hitro izvršila, znamke, ki so sedaj v prometu, pa bodo hitro pošle, bo država prisiljena v pomanjkanju znamk kupiti stare znamke od banke nazaj. Seveda banka jih ne bo dala več za dva milijona, kakor jih je kupila, pač pa bo zahtevala najmanj polovico prave vrednosti, to je 25 milijonov dinarjev. Minister bo to seveda izplačal, saj gre iz države ne blagajne.

Ker kupuje država svoje potrebe potom raznih liferacij, se zlasti pri teh godijo silne zlorabe. Država pri tem pretrpi milijonske izgube ker plača blago veliko predrago, ker si prodajalec zaračuna velike provizije, ki jih mora plačati raznim posredovalcem.

Mnoge inozemske tvrdke, ki vrše dobave za našo državo, so si oskrbele v Beogradu med uradniki ministrstev in celo med ministri svoje zastopnike, da jim pomagajo, da vlada sprejme njihove ponudbe.

Pred nedavnim časom se je razpravljalo o graditvi mosta med Beogradom in Pančevom. Graditev bi morala prevzeti kaka inozemska tvrdka. Načrt za graditev je predložilo par tvrdk, med njimi itudi neka angleška, katere ponudba pa je bila za celih 72 milijonov dinarjev dražja od drugih. In ravno za to tvrdko se je najboljši potegoval načelnik kabineta železniškega ministra Avramovič. Pozneje se je izkazalo, da je ta tvrdka obljubila Avramoviču lepo nagrado, ako se mu posreči, da dobi vlado za njen predlog. Posrečilo se mu je, da je prepričal komisijo, da bo tvrdka, za katero se je potegoval, izvršila graditev najhitreje in da bo most močnejši, kakor pa, če ga grade druge tvrdke in komisija, v kateri ni bilo nobenega strokovnjaka, je njegov predlog sprejela. Avramovič je zaslužil par milijonov na lahek način, država bo pa plačala za most 72 milijonov več, kakor bi bilo treba.

Take in enake kupčije delajo člani vlade dnevno. Nobene izjeme med njimi ni in celo naš »oče domovine« gospod Pašič. Celi svet ve, kako se je obogatil njegov sin Bado. Pašič je res skrbel za njega še bolj, kakor po očetovsko. Med vojsko, ko je na tisoče najboljših srbskih sinov umiralo na bojišču, se je Rade veselil po

francoskih kopalščih, zraven pa trgoval. Po vojni pa je začel pod zaščito svojega očeta kupčevati na državni račun kar na debelo. To mu je toliko prineslo, da ga smatrajo za najbogatejšega moža naše države. V Berlinu ima kar celo ulico svojih hiš, udeležen je pri velikih industrijskih podjetjih v inozemstvu, ter se udeleži vsake liferacije za našo državo, o kateri ve, da se bo dalo dobro zaslužiti.

Značilen primer, kako on kupčuje, je tale: Preteklega leta so oljke, iz katerih sadu se dela olivno olje, zelo obilo obrodile. Ker mi ne porabimo toliko olja, bi bilo mogoče večje količine prodati v inozemstvo. V Beogradu so izvedeli za to stvar, pa se je sestavila družba s Pašičevim sinom na čelu, ki je nakupovala olje. Da bi olje bolj po ceni kupili, so izposlovali, da je vlada izdala prepoved izvoza olja. Cena je istemu seveda znatno padla. Ko se je vse olje nabajalo v rokah družbe, je vlada prepoved izvoza ukinila in družba je prodala olje v inozemstvo ter zaslužila pri tej kupčiji okrogli 100 milijonov din.

Mnogo takih goljufij store tudi uradniki v ministrstvih, zlorabljačev nevednost in brezbriznost ministrov. Pred kratkem je zastopal minister Jankovič nekoga drugega ministra, ki je odšel na dopust. Pri podpisovanju aktov in naredb na mu je vrnil načelnik kabineta tega ministra naredbo, v kateri minister zapoveduje, da se izplača ženi tega načelnika pol milijona dinarjev iz državne blagajne. Minister Jankovič je naredbo kar odpisal, ne da bi jo prečital in že popoldne je žena omenjenega uradnika dvignila denar.

To je samo par značilnih primerov o počenjanju naših najvišjih uradnikov.

Manjših in neznatnejših je na tisoče. Za to ni čuda, da državno gospodarstvo drči čedalje bolj navzdol, ker so državne blagajne vkljub vsem neznosnim davkom vedno prazne. Za žep teh ljudi mora skrbeti cela država, da je vedno poln, uradniki in ljudstvo pa živi v bedi in lakoti. Za svoj lastni blagor so oni najhujši centralisti, ker vedo, da bi s prenehanjem centralizma odklenalo tudi njihovemu izrabljanju države. Da prikrrije svoje delovanje, ščujejo po svojih listih proti Hrvatom in Slovencem, spravljajo nam na vrat razne špijske afere, samo da bi prepričali srbski narod, da smo mi krivi slabih razmer, v katere je naša država zabredla. Ker se boje, da bi prišel za nje enkrat dan obračuna, zato so skovali vojni zakon, ki da vso moč v roke dobro plačanim oficirjem, ki jih bodo naravno ščitili. Država se bo opomogla le, kadar se znebi teh pijavk, ki ji izpijejo vso življenjsko silo. Če si bomo Slovenci in Hrvati gospodovali sami, bodo tudi Srbi uvideli, kdo jim škoduje in potem bo konec gospodarstva teh sebičnejšev. Poprej pa nam ne bo pomagalo nobeno jedinstvo in nobena državotvornost.

Laž, hudobija in neumnost — obrambno orožje samostojnih.

Odkar je Pucelj sam ostal kot žalosten preostanek slabostnih izdajic, sta mu laž, hudobija in neumnost še edino obrambno orožje, katerega se poslužuje na prav samostojen način v vsaki številki «Kmet. lista».

Laž in hudobija.

Zadnji «Kmet. list» piše o povišanju zemljiškega davka, o slabšem tabaku, kuluku in o povišanju železniških tarifov. Ob koncu svojih razmotiranj pa vpraša: Kam roma ves ta državni denar? Na to vprašanje odgovarja, da je izdala samoradikalna vlada 1200 milijonov več kot bi smela. Po lažnjivem poročilu «Kmet.

lista» so za te kredite glasovali tudi klerikalci, ki so kaj tudi dobili nekaj od tega denarja.

V zgoraj omenjenem slučaju glede 1200 milijonov gre za odobrenje izvanrednih kreditov, katere je posobila samoradikalna vlada v dobi pred in med volitvami, ko ni bilo parlamenta. Naši poslanci so kot strogi opozicijski načelniki glasovali proti vsakemu vladnemu predlogu, torej tudi proti tem kreditom. Glasovali so samo za one kredite, ki so v dobrobit Slovenije in to postopanje bo gotovo odobravala vsaka količinska pametna slovenski volilec.

Zakaj so uporabili radikalni v volilni borbi 1200 milijonov, znaj Bog in najbrž ve tudi g. Pucelj, ki je sedel z njimi pri skupni vladni mizi skoro do tik volitev. Od teh 1200 milijonov kreditov so po trditvi «Kmet. lista» dobili klerikalci polovično vožnjo za ljubljanski katoliški shod.

Glavni greh pri teh izvanrednih kreditih je pač ta, da so po samostojni trditvi klerikalci dobili za svoj kat. shod polovično vožnjo, katero pa dobi vsak, ako se le zgleda zadostno število udeležencev in se prosi za dovoljenje polovične železnice. Sploh pa se bodo udeleženci kat. shoda ponajveč vozili po južni železnici in ta nima z državno blagajno nič skupnega, ker je zasebna last.

Isti «Kmet. list» št. 43, v katerem se huduje članar nad zvišanjem železniških tarifov in nad polovično vožnjo udeležencev kat. shoda, pa objavlja na prvi strani z debelimi črkami: Polovična vožnja dovoljena vsem samostojnim tovarišem in tovarišicam, ki se bodo udeležili samostojnega praznika na Bledu dne 8. septembra. Obvestilo glede dovoljenja samostojne polovične vožnje za na Bled se glasi v «Kmet. listu» dobesedno takole:

«Izkaznice za polovično vožnjo po železnici na Bled ob priliki kmetskega praznika, živinorejske razstave, konjske dirke itd., ki bo na dan malega šmarna, to je 8. sept. 1923, se dobe pri vseh krajevnih in okrajnih odborih SKS. Kjer ni še krajevnega odbora, pa naj zahtevajo izkaznice direktno od tajništva SKS, Ljubljana, Kolodvorska ulica.»

Kat. shod v Ljubljani bodo obiskale tisočere in tisočere množice vernega slovenskega naroda, da se na novo navdušijo in ogrejejo za svete katoliške vzore ter načela; a samostojni dirindaj na Bledu bodo pri obliži jedi, pijači ter plesu posetili razni kranjski birtičari, mesarji ter mešetarji, ki so vsi kot med- in povojni dobičkarji ter ljudske pijavke prav debeli pod palcem.

Po mnenju «Kmet. lista» bi priproste ljudske množice, ki hitijo za ukreptvijo nekaj zvišanja in blagodejnega za dušo in telo, morale plačati celo vožnjo, a samostojni bahači pa bi se naj vozili za polovično ceno na popivanje in ples.

Ako človek čita in nekoliko preudari nasprotujoče si pisavo «Kmet. lista», potem mora priznati, da je to prav samostojna hudobija, kakor so jo zmožni poleg samostojnih preostankov še edinole njihovi očetje demokrati.

Tretje orožje g. Pucelja in «Kmet. lista» pa je čisto samostojna neumnost. «Kmet. list» vedno piše o propadanju naše stranke in o porastu Samostojne. V svoji zadnji številki pa je objavilo glasilo samostojnih na 1. strani članek pod zaglavjem «Dopis iz dežele». Nek samostojni dopisnik iz dežele razlaga slabostnim vernikom moč SLS stranke, ki obstoja ter sloni v izobilju družve in organizacije. Članek pravi, da ima naša stranka kakor pajek vse prepleteno z društvi in za časa volitev vjame z društvi vse, kar ji siloma ne uide.

Kako se to ujema? V par številkah poroča «Kmet. list» o propadanju naše stranke; kmalu nato pa kar na prvi strani stavi svojim vernikom za vzgled moč Ljudske stranke, ki obstoji ravno v vzorno izpeljani orga-

Prva Mariborska zvonolivarna.

Mnogo žrtev je zahtevala vojna, še celo farnim zvonovom ni prizanesla. Nič več ni bilo prijaznega zvonjenja iz cerkvenih lin. Mali zvončki so oznanjevali božjo slavo. Marsikatero oko se je porosilo, ko so odpeljali stare zvonove. Praznota je zavladala na vasi in žalost se je naselila v srca.

S kolikim veseljem se pozdravljajo sedaj novi zvonovi, ki prihajajo na mesto starih! Okinčane s cvetjem in zastavami jih pripeljejo v župnijo. Ta dan je velik in pomemben praznik. Milo je ljudem v duši, ko se razlega prvokrat veliki zvon čez ravan. Kakor človek brez glasu, tako je cerkev brez zvona. S svojim kovinastim jezikom oznanja zvon božjo slavo. On je božji propovednik, ki opominja vernike k molitvi.

Kolikokrat se zbudi v tujini hrepenenje po domačih zvonovih!

Čez dolgo vrsto let se vračaš v domači kraj, mrak te ga na zemljo, ko zagledaš domačo vas, med belimi hišami se dviga čedna cerkev in čez plan se vlije ubrani glas zvonov «Ave Marija». Mehko ti postane v duši, ko začuješ pozdrav starega znanca.

Zvonovi nas zvesto spremljajo od rojstva do smrti kot dobri prijatelji. Spremljajo nas pri veselih dogodkih, ko se pa vlečemo k večnemu počitku, nam pošiljajo zadnji pozdrav.

Ste že kedaj o tem razmišljali, kako se livajo zvonovi? Kadar se fara odloči za nove zvonove, se mnogo govori o tem, a nikdo ne ve povedati, kako se livajo in navadno se o tem ne razmišlja, čeprav je to velika in težka umetnost.

Pridite z menoj, obiščimo prvo in najstarejšo livarno zvonov bratov inženirjev I. & H. Bühl v Mariboru.

Ne daleč od broda, kjer vodi pot do Medjske strani na Fehrečje, zagledamo preprosto a lične tovarniške

stavbo. Raz slemena nas pozdravlja zaščitnik livarjev: sv. Fuokarij. Tu je stara in znamenita livarna, ki obstoji že preko 100 let. Poprej je imela svoje delavnice v Kopaljski ulici št. 9. Stari prostori so postali pretesni in niso odgovarjali več sedanjim potrebam. Lastnika brata Bühl sta premostila svoje podjetje k Dravi, ki je sedaj popolnoma moderno urejeno.

Sledimo prijaznemu povabilu lastnikov in oglejmo si podjetje.

Stopimo v veliko svetlo, velikanski dvorani podobno delavnico. Tu je livarna, v kateri izdelujejo marljive roke zvonove. V sredini stoji mogočna peč, katere raztopi v kratkem času 10.000 kg kovine za zvonove. V neposredni bližini so velike greznice, v katerih so postavljene iz ilovnice napravljene oblike zvonov. Dolgo bi bilo pripovedovanje o pripravljanju teh oblik dotlej, da so sposobne za livanje.

Kaka silna množina znanja in marljivosti je potrebna posebno v trenutku, ko se vlije beložareča brana iz peči po umetno narejenih rovih do oblik. Kaj vse odvisi od mojstra v tem trenutku, koliko upov in nad je lahko uničenih od nesrečnega slučajja, od neznatne neprevidnosti! Koliko pozornosti je tu potreba!

Nepregledna množica zvonov je tu v tej dvorani dovršenih in napoldovršenih od najmanjšega šolskega zvona do ogromnega velikana, ki tehta več tisoč kilogramov, katere se z lahkoto dviga in prenaša na določeno mesto. Mnogo marljivih rok se gibajo, da dovrši težka dela.

Od tu sledimo našim vodnikom v takozvano med-darnico, kjer se vlija medenina in druga zlitvina. Nato stopimo v mehanično delavnico. Tu se dela z elektromotorno silo. Tu so razni stroji za struženje in razna težka mehanična dela, ki so potrebna za opremljenje zvonov. Zraven te delavnice je lepa svetla moderna kovavnica. Tu izdeluje veliko mehanično kladivo s električnim pogonom umetno narejene krone, švenkaljne za

zvonove in obitke za jarme, zadnji se izdelujejo v oddelku za mizarstvo. Tudi tu se dela z elektriko.

Čez veliko dvorišče, kjer leži nagromadena kurjava, pridemo v dvorano za montiranje. Tu leže okrog zvonovi, veliki in mali, ki čakajo še poslednjega dela, deloma so že izgotovljeni in v kratkem pojdejo na določeno mesto.

Naši prijazni spremljevalci nas vodijo tudi v zaloge kovin, v katerih leži na stotine centov bronca, kotelovine in cina, vse za zvonove.

V posebni kemični delavnici se preiskujejo kovine pri nakupu glede njih kakovosti, da se malovredne surovine spoznajo in izločijo pred uporabo. Vse te priprave stanejo silno denarja.

Povsod, kamor se obrnemo, vidimo marljivost in pozornost lastnikov. To ni delo plačanih, to je delo, ki ji vskilo iz ljubezni do stvari in ljubezni do smotra, kateremu služijo njihovi proizvođači. Vsaka nova izkušnja se uporabi v procvit podjetja. Podprti od svetega cilja, kateremu podjetje služi, se z večjo vneto skrbnostjo lastnika, da idejo njih zvonovi iz delavnice, kolikor mogoče umetniško, tehnično dovršeni. Kamor se obrnemo, vidimo, da je lastnikom le za njih visoki cilj. Povsod vidimo priče njih ljubezni do dela.

V mnogih mestih in vaseh oznanjajo lepo čisto ubrani zvonovi o njihovi vestnosti in marljivosti. Nešteta priznalna pisma potrjujejo to.

Livarna bratov inženirjev I. & H. Bühl je danes edina te vrste v Mariboru, ki je v popolnem obratu. Ona zaposluje nad 70 delavcev in uradnikov in jo ni zamenjati s podjetji ki so bila ustanovljena v zadnjem času.

Z najboljšim utisom zapuščamo tovarno in njuno prijazno in marljivo lastnika ter jim želimo najboljši uspeh in procvit.

Bog blagoslovi njihovo delo!